

NATURLIGAVIS

Nr 4 | 22

**Nå kommer
bioposene**

Side 3

**Ny trend:
julegaver og
gjenbruk**

Side 4

GASSDRONNINGA SVARER PÅ LESERKRITIKK OM BIOGASS

Side 8

KUNDEN I FOKUS!

Foto: LOOP

For RIR er det helt vesentlig å ha kunder og abonnenter i fokus. Vi bruker betydelige midler på informasjon og kommunikasjon med publikum. NaturligAvis er et eksempel på dette.

Avfallshåndtering krever stadig mer av oss. Som abonnent er det forventet at man samvittighetsfullt imøtekommer de sorteringskrav som kommer frem i tilgjengelige informasjonskanaler, slik som for eksempel appen sortere. Vi må også tilpasse oss nye avfallsordninger. I forrige nummer av NaturligAvis, så kunne vi lese at det fra 1. januar 2023 blir krav om å bruke bioposer i matavfallet. Disse vil komme til abonnentene ca. første desember.

Vi er helt nødt til å redusere bruk av naturressurser. Effektiv bruk av avfall som ressurs er avgjørende for å oppnå dette. For å bli flinke til å sortere, så er det viktig å forstå hvorfor vi i økende grad skal gjøre dette. Det krever mye informasjon, veiledning og dialog mellom myndigheter og befolkningen. Vi er bare i begynnelsen av en slik utvikling.

Fra RIR sin side blir vi begeistret når publikum responderer på informasjon om nye tiltak for sortering og avfallshåndtering.

Etter forrige nummer av NaturligAvis har vi hatt god respons. Noen ønsker utdypet informasjon og spør om denne kan verifiseres, slik vi kan lese om i denne utgaven av vår avis. Andre er skeptisk til nye tiltak og ønsker for eksempel mer brukerinformasjon om bioposer. Dette viser at vi når ut med vårt budskap og at det er interesse for avfallshåndtering.

Vi ønsker gjerne enda mer respons fra dere. Slik kan våre tilbakemeldinger bli målrettet. Det noen spør om, er det sannsynligvis mange som lurer på. RIR jobber med å bli mer synlig. På den måten kan vi møte publikum på ulike arenaer, i flere kanaler og på tvers av generasjoner.

Frode Erlandsen
daglig leder

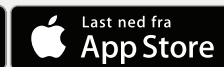
HENTEVARSEL PÅ TELEFON

Hentekalender

Du finner henteinformasjon i appen **Min renovasjon** eller på nettsida vår, rir.no/hentekalender

Fra nettsida kan du skrive ut årsoversikt over hentedager. Skulle du likevel ha behov for å få tilsendt hentekalender kan du varsle oss på epost rir@rir.no eller telefon **71 21 34 50**

VIPPS

Betal gjerne med VIPPS når du leverer til en av RIRs gjenvinningsstasjoner.

Årødalen, Molde	#508452
Varhol, Fræna	#509086
Rothaugen, Aukra	#509087
Eide, Eide	#509088
Batnfjorden, Gjemnes	#509089
Midsund, Midsund	#509090
Bersåshaugen, Nesset	#509091
J.O. Moen Miljø, Rauma	#124581

JULA 2022

Åpningstider i jula

I mellomjula har vi som vanlig endrede åpningstider på en del av gjenvinningsstasjonene våre.

Molde	tirsdag – fredag	08–15
Gjemnes	tirsdag	10–15
Nesset	mandag (2. juledag)	stengt
Varhol	tirsdag – fredag	10–15
Aukra	torsdag – fredag	10–15
Eide	onsdag – fredag	09–15
Midsund	torsdag	13–19
Rauma	tirsdag og torsdag	10–15

UTGITT AV

Romsdalshalvøya
Interkommunale
Renovasjonsselskap IKS

REDAKSJON

Ansvarlig redaktør: Frode Erlandsen
Redaksjonskomité: Frode Erlandsen,
Arne Buseth og Erik Hattrem
Tekst og foto: Erik Hattrem
Design og trykk: EKH Grafisk

KONTAKT

Adresse: Årøsetervegen 56, 6422 Molde
Tlf: 71 21 34 50
e-post: rir@rir.no
facebook: fb.me/rir.no

▲ **Tørkepapir** under posen fanger opp eventuell kondens i bøtta.

◀ **Kommunikasjonsrådgiver** hos Innherred Renovasjon, Øyfrid S. Knudsen fikk det heftig i starten med bioposer, nå har situasjonen stabilisert seg. FOTO: Innherred Renovasjon.

GAMMEL VANE LETT Å ENDRE

I lang tid har vi vært vant med å bruke de posene vi selv ønsker til matavfall. Fra nyttår er det nedbrytbare bioposer som blir standard. Erfaringer fra Innherred Renovasjon i Trøndelag viser at det kan bli mye misfornøyde brukere i starten.

Det var våren 2021 at Innherred Renovasjon faset ut sine egne plastposer de leverte på rull og innførte bioposer.

– Vi gikk fra en egen plastpose fra rull som var i bæreposeformat med hank. Det største problemet var at disse posene ble brukt til andre formål og derfor havnet de mange andre plasser enn bare i matavfallet. Men kvaliteten var god på plastposene, så det er forståelig at de ble populære, forteller kommunikasjonsrådgiver Øyfrid S. Knudsen.

Derfor gikk flere renovasjonsselskap i midt-Norge sammen om å finne en felles biologisk pose som var holdbar nok og fungerte i biogassanlegget.

– Den posen som brukes i Midt-Norge og som RIR skal benytte, er imidlertid tettere og skal slippe ut mindre fukt enn tilsvarende bioposer som brukes av andre renovasjonsselskap i Norge. Posen er vesentlig tykkere og har bedre mekaniske egenskaper, skal tåle fuktighet bedre og har høyere bæreevne enn standard bioposer på markedet, sier Knudsen og forteller at i starten reagerte en del av brukermassen på omleggingen.

– Vi fikk inn et ras av klager om poser som falt fra hverandre og lakk. Selve håndtaksløsningen med fire stumper som knyttes, ble også klaget på og misforstått. Disse posene passer heller ikke i alle avfallsbøtter og mange trodde håndtakene var revnet og ødelagte siden bærehåndtakene ble laget slik at posen ikke skulle brukes til andre ting enn bioavfall. Den knyttes lett når man kommer inn i det, forteller hun.

Kommet for å bli

Erfaringer som er gjort med bioposene som RIR innfører fra nyttår, er at de lekker, eller svetter, som fagfolk vil kalle det når den er i bruk over en ukes tid. Løsningen er derfor å legge f.eks tørkepapir i bunnen eller bruke bøtte med lufting.

Bioposer brukes av rundt 40% av renovasjonsselskap i Norge, resten bruker plastposer eller papirposer. Flere av dem som bruker plastposer ser nå på overgang til nedbrytbare poser. Men i storbyer som Oslo, er sorteringen veldig omfattende maskinelt og da må posene være langt mer solide for å tåle prosessen.

– Vi har ikke så omfattende prosesser, så vår metode fungerer med de nye posene, sier

Knudsen og tror også RIRs abonnenter vil venne seg godt til de nye posene:

– Mye handler om vane. Jeg tror mange negative tilbakemeldinger kan avverges ved at man er ute i forkant slik RIR er. Om gode råd følges, som ikke å sette på lokket, bære posen ut i bøtta om man frykter lekkasje eller skifte pose etter tre-fire dager. Dette er ting vi har lært oss etter mange og gode tilbakemeldinger fra våre abonnenter i Trøndelag.

– Dette handler jo i det store og hele om å få ned plastforbruket og samtidig få gjenvunnet matavfall, da må alt i prosessen være nedbrytbart, avslutter hun.

Lufting

Frode Erlandsen hos RIR forteller at det ikke er maskinell behandling ved mot-taksanlegget i Molde som krever bioposer, men at matavfallet fra RIR blir prosessert i Sverige og der er det fra nyttår et krav om at avfallet fra mat kommer i nedbrytbare bioposer.

Den nye posen er annerledes, og krever en litt annen håndtering enn plastposene. Hovedforskjellen er at bioposer er «pustende» for å gi bedre fordampning. Hvis en har en slik pose i en lukket tett beholder, hindrer det fuktigheten å fordampe og dermed kan en få mer lekkasje.

Butikkleder Åsa Bjordal Bjørkly ved Fretex i Molde merker at unge har kastet seg på sirkulærøkonomien for fullt.

▲ Bøker er noe av det som omsettes mest hos Fretex. Til jul i år kan du oppleve å finne bøker utgitt i 2022 som du kan kjøpe for å gi i presang.

1,5 MILLIONER NORDMENN

1,5 millioner nordmenn har gitt noe brukt til jul. Da er kanskje tiden moden for at alle og enhver av oss åpent tør ytre ønske om brukte julegaver.

Det sier seg kanskje selv at de som får en bruktbil i julegave ikke stusser over at den har tidligere eiere. Hvor går grensen for hva vi kan gi brukt til jul utover kapitalvarer?

I fjor ble det gjort en undersøkelse som viste at én av tre nordmenn over 18 år hadde gitt bort brukte julegaver.

Aksept og trend

Norstats undersøkelse viste at 32 prosent er positive til å gi brukte julegaver og nærmere 40 prosent er positive til å få. I tillegg har hele 35 prosent svart at de har gitt en brukt gave til jul, noe som er en økning på over 30 prosent sett mot 2020.

Det er særlig aldersgruppen 15 til 39 år som er positive til å få brukte julegaver og

det er spill, bøker, ting til hjemmet, møbler og sportsutstyr som er de mest populære tingene å ønske seg brukt.

Butikkleder hos Fretex i Molde, Åsa Bjordal Bjørkly kjenner seg godt igjen i undersøkelsen og er ekstatisk over at samfunnet ser ut til å omfavne trenden med sirkulærøkonomi og stolthet rundt det å både ønske seg og gi brukte gaver.

Også at det er mange unge som velger dette, bekrefter hun.

– Vi opplever at veldig mange unge kommer hit for å kjøpe LP-plater til dekor, ikke for å spille dem av, forteller hun og legger til at de unge også handler veldig mye pynt-og dekor.

Butikksjefen i Molde er ikke så sikker på om alle de unge kundene har tatt noe dypt valg rundt det å handle brukt.

– Jeg er usikker på hvor dyptfølt det er å kjøpe brukt, men mange viser et miljøengasjement og det er tydelig at mange er motivert av at det er kult å kjøpe brukt, sier hun.

Snart jul

Fretex satser også på julehandelen og har sin offisielle julehandelåpning den 1. november. Da er butikken pyntet og rigget opp mot en forhåpentligvis rekordhandel av julegaver. Da er bokavdelingen fylt opp av bøker, hvor mange er utgitt så sent som inneværende år.

– Det vi selger mest av året gjennom og ikke bare rundt jul, er klær for damer, krims og bøker. Så kommer herrekler rett etter de førstnevnte kategoriene, forteller hun

▲ Klær, sko, vinylplater og småelektronikk finnes i rikholdig utvalg hos Fretex i Molde.

HAR GITT NOE BRUKT TIL JUL

og utdyper at Fretex i Molde bestiller inn sine varer som en vanlig butikk ville gjort fra grossist. Forskjellen er at de bestiller kun fra Fretex sentralt.

Prisnivået ligger minimum $\frac{1}{3}$ -del av nypris og det er merke og tilstand som til syvende og sist avgjør utsalgsprisen.

– I år bør ingen være flau for å ønske seg en brukt bok eller LP-plate til jul. Jeg håper mange tar min utfordring og bidrar til mindre avfall, avslutter hun.

*OM UNDERSØKELSEN:

Gjennomført av Norstat på vegne av FINN blant et representativt utvalg på 1005 menn og kvinner i Norge, fra 15-99 år. Uke 44 i 2021.

▲ Kanskje et brettspill faller i smak?

KAN DANMARK KAN NORGE SLIK SKAL MÅLET OM 10 TWH OPPNÅS:

▲ Pia Farrestad von Hall i Biogass Norge står på sitt, tross reaksjoner og kontradiksjon fra NaturligAvis sine lesere. FOTO:Privat

Etter at NaturligAvis i forrige utgave trykket en kronikk av Pia Farstad von Hall i Biogass Norge, vekket det reaksjoner.

En av våre lesere sendte følgende innspill på epost:

– Pia Farstad skriver som om vi allerede er medlemmer av EU. Heldigvis er vi ikke det selv om de «folkevalgte» mener det. Produksjonsestimatet har et meget betydelig avvik kan det se ut til. Gjennomsnittlig års strømforbruk på en enebolig ligger på ca 25 000 kWh. Ved en produksjon på 10 TWh kan du forsyne 400 000 boliger. Ved en produksjon

på 2 TWh kan du forsyne 80 000 boliger. Rett informasjon er nøkkelen til det meste, hva som stemmer her er ikke godt å si. Mulig noe lysegrønt propaganda? Ser at Biogass er grønt, men alt er ikke lysegrønt.

Til NaturligAvis ytrer Pia Farstad von Hall stor glede over at kronikken har skapt både interesse og debatt. Hun utdypet gjerne de estimatene hun la frem i sin kronikk.

– For å forklare de estimatene så har vi per i dag mye ubenyttet bioavfall. Med dagens teknologi kan vi nå en produksjon på 4,2 TWh, det fortalte professor Aksel Lindfors på Nordiske Biogassdager nå nylig. Bran-

sjen selv mener potensialet er betydelig større. Den nordiske analysen har noen forutsetninger som gjør at potensiale er lavere enn det bransjen selv mener. Uansett viser alle analyser at vi kan øke produksjonen av biogass betydelig. Det mener Biogass Norge at vi må gjøre, det haster å kutte CO₂ utslipp, sier hun.

Sender fra oss ressurser

Hun mener at Sverige får til mye mer enn oss, uten at de har mer bioavfall per innbygger enn oss. Norge sender faktisk en del bioavfall til dem og Danmark er selve kroneksempelen på hva som er mulig å få til når myndighetene bestemmer seg for å satse på biogass. Det har vært en betydelig vekst der siste årene.

– For å nå estimatene trenger vi bedre bruk av anleggene og mer tilgang på bioavfall. I Norge finner for eksempel ikke avfall fra fiskeri- og havbruk og flere kategorier bioavfall fra landbruket, veien til et biogassanlegg. Vi skrapet bare i overflaten nå, forteller Farstad von Hall.

Hun mener at næringslivet i fremtiden må sortere ut matavfall ved pålegg i forskrift.

– Der vil det komme mer matavfall å lage biogass fra. Biogass er sirkulær og klimasmart. Vi er en del av løsningen på klimautfordringene. Her er det bare å satse. Bransjen selv mener vi bør få til 10 TWh. Kan Danmark kan Norge, avslutter hun.

SPØR ARNE

Spørsmål: Kan tomme vedsekker kastes i sekken for plastemballasje?

Svar: Nei, gjenvinningsanleggene for plast vil dessverre ikke ta imot slike sekker/nett. Selv om mange av sekkene er laget av plastmaterialer, så kan slike sekker og nett skape tekniske problemer i sorteringen og vil ikke bli materialgjenvunnet. Vedsekker hører derfor hjemme i restavfallet.

Lurer du på noe? Lurer du på noe som gjelder kildesortering og som du tror andre kan ha interesse for? Spør Arne Buseth hos RIR. Send epost til: rir@rir.no